
Reglamentas (EB) Nr. 764/2008

REGLAMENTO DĖL GAMINIŲ ABIPUSIO PRIPAŽINIMO GAIRĖS

2011 m. Vilnius

Turinys

1. Įvadas. Gairių paskirtis.....	3
2. Ką reiškia abipusio pripažinimo principas?.....	3
3. Reglamento dėl gaminių abipusio pripažinimo prielaidos	4
4. Reglamentas dėl gaminių abipusio pripažinimo.....	5
4.1. Kada turi būti taikomas Reglamentas?	5
4.2. Reglamento taikymo srities išimtys	7
4.3. Išankstiniai leidimai.....	7
4.4. Uždraudimo ar apribojimo prekiauti gaminiu tvarka	8
4.5. Reikalavimai dėl poreikio taikyti nacionalinę taisyklę įrodymų ir įrodinėjimo pareiga.....	9
4.6. Reikiamos informacijos apie gaminį rinkimas	10
4.7. Paspirtinta procedūra	10
4.8. Prekyba gaminiu, kurio prekybą kompetentinga institucija pagal Reglamentą anksčiau yra uždraudusi arba apribojusi	11
5. Gaminių kontaktiniai centrai	11
6. Ataskaitos apie Reglamento taikymą teikimas Europos Komisijai	11
7. Papildoma informacija.....	12
1 PRIEDAS. Europos Teisingumo Teismo praktika.....	13
2 PRIEDAS. Kada turi būti taikomas Reglamentas dėl gaminių abipusio pripažinimo?	18
3 PRIEDAS. Procedūra, reikalaujanti imtis veiksmų	19

1. Įvadas. Gairių paskirtis

2008 m. liepos mėn. buvo priimtas Reglamentas dėl gaminių abipusio pripažinimo¹ (toliau – Reglamentas), kuris nuo 2009 m. gegužės 13 d. yra taikomas visose ES valstybėse narėse. Reglamente nustatytos taisyklės ir procedūros, kurių turi laikytis nacionalinės kompetentingos institucijos, norėdamos uždrausti arba apriboti prekybą gaminiu, kuriam netaikomi derinamieji Bendrijos teisės aktai ir kuriuo jau yra teisėtai prekiaujama kitoje valstybėje narėje.

Reglamentu įsteigiami Gaminių kontaktiniai centrai, veikiantys visose ES valstybėse narėse.

Šiomis gairėmis siekiama pateikti informaciją apie Reglamento turinį ir paaiškinimus kompetentingoms institucijoms dėl jo taikymo.

2. Ką reiškia abipusio pripažinimo principas?

Abipusio pripažinimo principas reiškia, kad valstybė narė negali uždrausti savo teritorijoje parduoti gaminius, kurie teisėtai parduodami kitoje valstybėje narėje, net kai tie gaminiai buvo pagaminti vadovaujantis techninėmis taisyklėmis, kurios skiriasi nuo vietos gaminiams atitinkamoje valstybėje narėje taikomų taisyklių. Šis principas taikomas tada, kai techninės taisyklės yra nesuderintos ES lygmeniu. Abipusio pripažinimo principas pagrįstas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau - SESV) 34 straipsniu, kuriame nustatoma, kad valstybės narės negali nustatyti kiekybinių importo apribojimų ir lygiaverčio poveikio priemonių. Abipusio pripažinimo principas įtvirtintas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau - ESTT) „*Cassis de Dijon*“ bylos sprendime. Vėliau šis principas tapo svarbia priemone daugelį metų užtikrinant laisvą prekių judėjimą vidaus rinkoje.

Tačiau yra numatytos 34 straipsnio išimtys. Pagal SESV 36 straipsnį valstybės narės dėl visuomenės interesų, t.y. viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir žmonių bei gyvūnų sveikatos ir gyvybės apsaugos, gali nustatyti nacionalines taisykles, net jei tokios taisyklės sukuria prekybos kliūtis gaminiams, kuriais teisėtai prekiaujama kitoje valstybėje narėje.

SESV 34 straipsnis (EB sutarties ex 28 straipsnis)

Straipsnyje teigiama, kad ES valstybių narių tarpusavio prekyboje uždraudžiami kiekybiniai eksporto apribojimai ir visos lygiaverčio poveikio priemonės.

SESV 36 straipsnis (EB sutarties ex 30 straipsnis)

Šis straipsnis nurodo, kad „34 ir 35 straipsnių nuostatos nekliudo taikyti prekių importo, eksporto ar tranzito draudimų arba apribojimų, jei jie yra pateisinami visuomenės dorovės, viešosios tvarkos arba visuomenės saugumo, žmonių, gyvūnų ar augalų sveikatos bei gyvybės apsaugos, nacionalinių meno, istorijos ar archeologijos vertybių apsaugos bei pramoninės ir komercinės nuosavybės

¹ 2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 764/2008, nustatantis procedūras, susijusias su tam tikrų nacionalinių techninių taisyklių taikymu kitoje valstybėje narėje teisėtai parduodamiems gaminiams, ir panaikinantį Sprendimą Nr. 3052/95/EB.

apsaugos sumetimais. Tačiau tokie draudimai arba apribojimai neturi tapti savavališka diskriminacijos priemone ar užslėptu valstybių narių tarpusavio prekybos apribojimu.“

Be to, ESTT „Cassis de Dijon“ bylos sprendime konstatavo, kad laisvo prekių judėjimo apribojimas gali būti pateisinamas ir dėl SESV 36 straipsnyje nenurodytų priežasčių su sąlyga, kad nacionaliniai teisės aktai vidaus ir užsienio prekėms taikomi nediskriminuojant. Nuo 1979 m. ir vėlesnėje savo praktikoje ESTT pripažino, kad ir visuomenės interesai, kurie nėra konkrečiai nurodyti SESV 36 straipsnyje, pvz., vartotojų apsauga ir aplinkos apsauga, gali reikšti svarbius visuomenės interesus ir taip pateisinti nacionalinius laisvo prekių judėjimo vidaus rinkoje apribojimus (žr. Reglamento 23 konstatuojamąją dalį).

Remiantis ESTT praktika, *tiesiogiai diskriminuojančios priemonės* gali būti pateisinamos tik svarbiais visuomenės interesais, kurie yra išvardyti SESV 36 straipsnyje, ir dėl aplinkos apsaugos (žr., pvz., ESTT sprendimą „Preussen Electra“ byloje C-379/98), o nacionalinės taisyklės, kuriomis užsienio prekės *nėra tiesiogiai diskriminuojamos* (vadinamieji apribojimai), taip pat gali būti pateisinamos kitais svarbiais visuomenės interesais, pvz., vartotojų apsauga.

Visais atvejais valstybėms narėms nuo 34 straipsnio leidžiama nukrypti tik tuo atveju, jei nacionalinėmis taisyklėmis užtikrinamas proporcingumo principas. Tai reiškia, kad priemonė turi būti proporcinga siekiamam tikslui ir neviršyti to, kas būtina tam tikslui pasiekti, t.y. jei visuomenės interesai, pvz., žmogaus gyvybė arba sveikata, gali būti taip pat veiksmingai apsaugoti priemonėmis, kurios kelia mažiau kliūčių prekybai vidaus rinkoje, turi būti taikomos mažiau ribojančios priemonės.

„Cassis de Dijon“ sprendimas (byla Nr. 120/78)

Šiame sprendime ESTT pripažino, kad kliūtys laisvam prekių judėjimui (priemonės, kurių poveikis prilygsta kiekybiniam prekių importo apribojimams) pagal SESV 34 straipsnį atsiranda tais atvejais, kai nacionaliniai teisės aktai nėra diskriminuojantys, tačiau vis tiek varžo prekybą prekėmis, kurios yra teisėtai pagamintos ir parduodamos kitoje valstybėje narėje.

Šioje byloje buvo nagrinėjamas Vokietijos teisės akto reikalavimas, kuriuo buvo nustatyta minimali 25 proc. alkoholio koncentracija likeruje. Ši taisyklė, kuri buvo vienodai taikoma tiek vidaus, tiek iš užsienio įvežamam likerui, pažeidė prancūzų likerio „Cassis de Dijon“, kuriame alkoholio koncentracija buvo mažesnė, gamintojo teises. ESTT pripažino, kad šis Vokietijos reikalavimas prieštaravo SESV 34 straipsniui ir pabrėžė, kad vienoje valstybėje narėje teisėtai gaminamas ir parduodamas gaminys gali būti teisėtai parduodamas kitoje valstybėje narėje. Tai ir yra abipusio pripažinimo principas, kuris nuo to laiko yra svarbus užtikrinant laisvą prekių judėjimą vidaus rinkoje.

3. Reglamento dėl gaminių abipusio pripažinimo prielaidos

Abipusio pripažinimo principas yra taikomas visiems gaminiams, kuriems netaikomi ES derinamieji teisės aktai. Europos Komisijos apytikriais vertinimais tai sudaro apie 25 proc. visos prekybos Europos Sąjungoje. Gaminių pavyzdžiai: statybos gaminiai, kuriems netaikomas suderintas standartas, dviračiai, sodo baldai, kopėčios, pastoliai ir kt.

Reglamentas dėl abipusio pripažinimo priimtas todėl, kad vis dar esama kliūčių laisvam prekių judėjimui ES vidaus rinkoje. Europos Komisijos atliktos apklausos rodo, kad įmonės, ypač mažos ir

vidutinio dydžio, vis dar patiria daug problemų, parduodamos savo gaminius ES valstybėse narėse, net jei gaminiu teisėtai prekiaujama vienoje valstybėje narėje. Tai sudaro nemažas gaminių pritaikymo prie kitų valstybių narių nustatytų reikalavimų išlaidas. Kliūtys laisvam prekių judėjimui sukurtos ir todėl, kad valstybės narės netaiko abipusio pripažinimo principo dėl nepakankamo kompetentingų institucijų supratimo apie šį principą. Be to, įmonėms taip pat trūksta žinių apie abipusio pripažinimo principą.

1995 metais Europos Parlamentas ir Europos Komisija priėmė Sprendimą², kuriuo valstybės narės įpareigosios informuoti Europos Komisiją tuo atveju, jei būtų taikomos priemonės, neatitinkančios laisvo prekių judėjimo bendrojoje rinkoje principo. Tačiau šis Sprendimas nepadarė numatyto poveikio. Dėl šios priežasties buvo nuspręsta Sprendimą pakeisti Reglamentu dėl gaminių abipusio pripažinimo. Įsigaliojus Reglamentui, Sprendimas neteko galios.

4. Reglamentas dėl gaminių abipusio pripažinimo

Reglamentas dėl gaminių abipusio pripažinimo yra priimtas 2008 m. liepos mėn. ir turi būti taikomas nuo 2009 m. gegužės 13 d. Reglamento tikslas – pagerinti laisvą prekių judėjimą vidaus rinkoje, įtvirtinant abipusio pripažinimo principo taikymą valstybėse narėse.

Remiantis Reglamentu, visose valstybėse narėse įvedama vienoda procedūra, susijusi su poreikio taikyti nacionalines priemones įvertinimu ir ekonominės veiklos vykdytojo informavimu, kurią turi taikyti nacionalinės kompetentingos institucijos, norėdamos uždrausti arba apriboti prekybą gaminiu, kuriam netaikomi Bendrijos derinamieji teisės aktai ir kai tuo gaminiu jau yra teisėtai prekiaujama kitoje valstybėje narėje.

Reglamente taip pat numatomos nuostatos, kuriomis kiekvienoje valstybėje narėje įsteigiamas vienas ar keli gaminių kontaktiniai centrai. Pagrindinė kontaktinių centrų užduotis – teikti įmonėms ir kitų valstybių narių institucijoms informaciją apie galiojančias nacionalines taisykles. Be to, Reglamente nustatomos taisyklės dėl metinės ataskaitos apie Reglamento taikymą valstybėse narėse teikimą Europos Komisijai.

4.1. Kada turi būti taikomas Reglamentas?

Reglamentas taikomas visais atvejais, kai kompetentinga institucija, remdamasi vadinamąja technine taisykle, ketina priimti su ekonominės veiklos vykdytoju susijusį administracinį sprendimą uždrausti arba apriboti prekybą gaminiu, kuris nėra derinamas ES lygmeniu (pvz., reglamentais ir direktyvomis) ir kuriuo teisėtai prekiaujama kitoje ES valstybėje narėje.

Remiantis Reglamento 2 straipsnio 2 dalimi *techninė taisyklė* – tai bet kuri valstybės narės įstatymo ar kito teisės akto nuostata, kuri neturi būti derinama Sąjungos lygmeniu ir kuria draudžiama parduoti gaminį ar jo rūšį tos valstybės narės teritorijoje arba kurios laikytis yra privaloma, kai gaminys arba jo rūšis parduodama, ir kuria nustatomas vienas iš šių reikalavimų:

- to gaminio ar jo rūšies būtinos charakteristikos, pavyzdžiui, kokybės, veikimo ar saugos lygiai ar matmenys, įskaitant gaminiui ar jo rūšiai taikomus pavadinimo, kuriuo jis parduodamas, terminijos, simbolių, bandymų ir bandymų metodų, pakuotės, žymėjimo arba ženklavimo etiketėmis reikalavimus;

² Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas, nustatantis pasikeitimo informacija apie nacionalines priemones, neatitinkančias laisvo prekių judėjimo principo, tvarką Bendrijoje (Sprendimas Nr. 3052/95/EB).

-
- arba bet koks kitas gaminiui ar jo rūšiai nustatytas reikalavimas, kuriuo siekiama apsaugoti vartotojus ar aplinką ir kuris turi įtakos gaminio gyvavimo ciklui jį pateikus į rinką, pavyzdžiui, gaminio naudojimo, perdirbimo, pakartotinio naudojimo ar šalinimo sąlygos, jeigu tokios sąlygos gali gerokai paveikti gaminio ar jo rūšies sudėtį, pobūdį arba pardavimą.

Jei suderinimas ES lygmeniu yra baigtinis, t. y. jei visos ES taisyklės yra suderintos, Reglamentas dėl abipusio pripažinimo netaikomas (žr. Reglamento 35 konstatuojamąją dalį). Taip yra todėl, kad esant visiškam suderinimui, valstybės narės negali nustatyti papildomų nacionalinių taisyklių, kurių privaloma laikytis, kad produktu būtų galima prekiauti nacionalinėje rinkoje. Jei gaminiui būtų taikomos visiškai suderintos ES taisyklės, prekyba šiuo gaminiu visais atvejais būtų leidžiama vidaus rinkoje, jei jis atitiktų suderintų ES taisyklių reikalavimus. Harmonizuotų ar visiškai suderintų produktų pavyzdys galėtų būti elektrotechnikos gaminiai, kuriems taikoma Žemųjų įtampų direktyva 2006/95/EB (The Low Voltage Directive (LVD) bei atitikties procedūros bei CE ženklinimo reikalavimas, įrodantis suderinamumą su gausybe ES techninių standartų, paremtų tarptautiniais standartais.

Tačiau daugeliu atvejų suderintomis ES taisyklėmis valstybėms narėms leidžiama nustatyti papildomas nacionalines taisykles, kurių privaloma laikytis, kad produktu būtų galima prekiauti nacionalinėje rinkoje. Tokiais atvejais, kai suderinimas yra dalinis ar minimalus, papildomoms nacionalinėms taisyklėms bus taikomi ir SESV 34 ir 36 straipsniai, ir Reglamentas dėl abipusio pripažinimo. Vadinasi, papildomos nacionalinės taisyklės turi būti pateisinamos visuomenės intereso pagrindais, nustatytais SESV 36 straipsnyje, arba vienu iš svarbiausių visuomenės interesų, pripažįstamų ESTT. Taisyklės taip pat turi būti nediskriminuojančios ir atitikti proporcingumo principą. Kompetentingos institucijos privalo taikyti Reglamento taisykles ir procedūras, jei tokia technine taisykle besiremianti kompetentinga institucija ketina uždrausti arba apriboti konkretaus gaminio prekybą.

Europos Komisija parengė sąrašą gaminių, kuriems turi būti taikomas Reglamentas dėl abipusio pripažinimo. Tikimasi, kad sąrašas padės nacionalinėms institucijoms įvertinti, ar gaminiui taikomas abipusio pripažinimo principas. Europos Komisija žada sąrašą reguliariai atnaujinti. Šis sąrašas nebus baigtinis, t. y. net jei sąrašė nebus įrašytas kuris nors gaminy, jam vis tiek galės būti taikomas Reglamentas. Kompetentinga institucija visada turėtų atsižvelgti, ar konkrečiam gaminiui gali būti taikomas abipusio pripažinimo principas, vadinasi, kad visais atvejais turi būti laikomasi Reglamento procedūrų.

Sąrašą Europos Komisija paskelbė šiuo interneto svetainės adresu:

<http://ec.europa.eu/enterprise/intsub/a12/> .

Gaminių, kuriems taikomas Reglamentas dėl abipusio pripažinimo, pavyzdžiai:

- vartojimo prekės, kurios nėra pavojingos, pvz., juvelyriniai dirbiniai, dviračiai ir baldai;
- tam tikri statybos gaminiai, kuriems netaikomas suderintas standartas, pvz., baltas cementas, prekinis betono mišinys ir drėgnų patalpų membranos vonioms;
- tam tikros talpyklos, kopėčios ir pastoliai.

4.2. Reglamento taikymo srities išimtys

Yra išimčių, kai Reglamentas netaikomas. Viena iš jų – pavojingi vartojimo gaminiai ir maisto produktai. Remiantis Reglamento 3 straipsniu, į Reglamento taikymo sritį nepatenka šios institucijų priimanamos priemonės:

- Draudžiama arba ribojama prekyba pavojingais arba potencialiai pavojingais gaminiais, skirtais vartotojams (žr. Direktyvos Nr. 2001/95/EB dėl bendros gaminių saugos 8 straipsnio 1 dalies d-e arba f punktus). Direktyvoje Nr. 2001/95/EB nurodoma, kad „pavojingas gaminy“ reiškia bet kokį gaminį, kuris neatitinka saugaus gaminio apibrėžimo. Vadovaujantis 2 straipsnio b dalimi „saugus gaminy – bet koks gaminy, kuris įprastomis ar galimomis iš anksto pagrįstai numatytomis sąlygomis, įskaitant ilgalaikį naudojimą ir tam tikrais atvejais – surinkimo, įrengimo bei priežiūros naudojant reikalavimus, nekelia jokios rizikos arba kelia tik minimalią riziką, kuri yra suderinama su gaminio vartojimu ir laikoma priimtina bei atitinkančia aukštą žmonių saugos ir sveikatos apsaugos lygį“.

Pabrėžtina, kad minėtosios priemonės, kompetentingų institucijų nustatomos pagal Bendros gaminių saugos *direktyvą* ir *nepatenkančios* į Reglamento taikymo sritį, yra taikomos *tik* vartojimo gaminiams, kurie yra pavojingi arba gali būti pavojingi.

Į Reglamento taikymo sritį taip pat nepatenka:

- priemonės, kuriomis siekiama apriboti maisto ar pašarų pateikimą į rinką, pašalinimą iš rinkos ar atšaukimą, kad būtų apsaugota žmonių sveikata, ir kurioms įgyvendinti būtina imtis skubių veiksmų (žr. Reglamento (EB) Nr. 178/2002, nustatančio maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, 50 straipsnio 3 dalies a punktą ir kt.). Tai apima ir laikinąsias apsaugos priemones, taikomas pagal 54 straipsnį;
- priemonės, kurios taikomos nesilaikant pašarų ir maisto teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių (žr. Reglamento (EB) Nr. 882/2004 dėl oficialios kontrolės, atliekamos siekiant užtikrinti, kad būtų įvertinama, ar laikomasi pašarus ir maistą reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių, 54 straipsnį).

Priemonės, kurių kompetentingos institucijos imasi pagal Reglamentą dėl pašarų ir maisto teisės aktų ir kurios *nepatenka* į Reglamento taikymo sritį, yra taikomos *tik* pašarams ir maistui, kai yra būtina imtis skubių veiksmų žmonių ar gyvūnų gyvybei ar sveikatai apsaugoti.

Į Reglamento taikymo sritį taip pat nepatenka:

- priemonės, kurių imamasi norint pradėti eksploatuoti esamus riedmenis (žr. Direktyvos Nr. 2004/49/EB dėl saugos Bendrijos geležinkeliuose 14 straipsnį ir kt.).

Be to, Reglamentas netaikomas sistemoms ir sąveikos sudedamosioms dalims, kurioms taikoma:

- Direktyva Nr. 96/48/EB dėl transeuropinės greitųjų geležinkelių sistemos sąveikos;
- Direktyva Nr. 2001/16/EB dėl transeuropinės paprastųjų geležinkelių sistemos sąveikos.

4.3. Išankstiniai leidimai

Remiantis 12 ir 11 konstatuojamosiomis dalimis, nacionalinės nuostatos dėl išankstinio leidimo, įtvirtinto kokiose nors teisės akto ar administracinėse nuostatose, *nėra* laikomos technine taisykle, kuriai taikomas Reglamentas. Jei Lietuvos teisės aktuose būtų nustatytas privalomas išankstinis

leidimas kokiam nors gaminiui, kompetentinga institucija turėtų teisę tokį gaminį nedelsdama išimti iš rinkos, jei gaminiu būtų prekiaujama be tokio leidimo. Kitaip tariant, tokiais atvejais Reglamentas netaikomas.

Tačiau jei kompetentinga institucija gauna prašymą dėl išankstinio leidimo gaminiui anksčiau, nei juo pradeda prekiauti, ir kompetentinga institucija ketina atsisakyti suteikti išankstinį leidimą gaminiui, remdamasi technine taisykle, prašymas turi būti nagrinėjamas pagal Reglamento procedūrinės nuostatas. Tai reiškia, kad kompetentinga institucija, prieš priimdama sprendimą, turi vadovautis Reglamento procedūromis dėl ekonominės veiklos vykdytojo informavimo ir kitų teisių (žr. Reglamento 11 konstatuojamąją dalį).

Reglamento taisyklių ir procedūrų negalima išvengti nustatant privalomą išankstinį leidimą tam tikram gaminiui. Privalomas išankstinis leidimas visais atvejais sudaro kliūtis laisvam prekių judėjimui, dėl šios priežasties jis, remiantis ESTT precedentais, turi būti pagrįstas visuomenės interesais, nustatytais SESV 36 straipsnyje, arba vienu iš svarbių visuomenės interesų, įtvirtintu ESTT praktikoje. Išankstinis leidimas taip pat turi būti nediskriminuojantis ir proporcingas (žr. Reglamento 11 konstatuojamąją dalį). Visais atvejais Europos Komisijai privaloma pranešti apie siūlomus naujus išankstinius leidimus pagal Direktyvą 98/34/EB³.

4.4. Uždraudimo ar apribojimo prekiauti gaminiu tvarka

Jei kompetentinga institucija ketina uždrausti ar apriboti gaminio prekybą, privaloma vadovautis šia tvarka:

- Ekonominės veiklos vykdytojas turi gauti rašytinį pranešimą apie sprendimą, kurį ketina priimti kompetentinga institucija.
- Turi būti nurodytas teisinis numatomo sprendimo pagrindas.
- Kompetentinga institucija privalo pateikti techninius ar mokslinius įrodymus, pagrindžiančius tokį sprendimą, nurodyti, kad ketinamas priimti sprendimas grindžiamas SESV 36 straipsnyje išvardytais viešojo intereso sumetimais arba pateikti nuorodą į kitas svarbias visuomenės intereso priežastis, taip pat nurodyti, kad sprendimas yra proporcingas.
- Atitinkamam ekonominės veiklos vykdytojui gavus tokį pranešimą, jam turi būti suteiktas 20 darbo dienų terminas pastaboms pateikti.
- Pasibaigus ekonominės veiklos vykdytojui suteiktam pastabų pateikimo terminui, kompetentinga institucija sprendimą turi priimti per 20 darbo dienų. Sprendime turi būti nurodyta apskundimo tvarka.
- Kai tai pateisinama dėl klausimo sudėtingumo, kompetentinga institucija gali tik vieną kartą pratęsti nustatytą laikotarpį sprendimui priimti dar 20 darbo dienų. Toks pratęsimas turi būti deramai pagrindžiamas ir apie jį ekonominės veiklos vykdytojui turi būti pranešama iki pradinio laikotarpio pabaigos.

³ 1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/34/EB, nustatanti informacijos apie techninius standartus, reglamentus ir informacinės visuomenės paslaugų taisyklės teikimo tvarką, ir 1998 m. liepos 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/48/EB, iš dalies keičianti Direktyvą 98/34/EB.

-
- Jei kompetentinga institucija per nustatytą laikotarpį nepraneša ekonominės veiklos vykdytojui apie savo sprendimą, laikoma, kad gaminį galima teisėtai parduoti (numanoma, kad pritariama).

4.5. Reikalavimai dėl poreikio taikyti nacionalinę taisyklę įrodymų ir įrodinėjimo pareiga

Remiantis Reglamento 6 straipsniu, kompetentinga institucija turi pateikti techninius ir mokslinius įrodymus, kuriais pagrįstas sprendimas uždrausti arba apriboti prekybą gaminiu, ir nurodyti, kad sprendimas yra proporcingas. Kompetentinga institucija yra įpareigota įrodyti, kad jos sprendimas uždrausti prekiauti gaminiu nacionalinėje rinkoje, nepaisant to, kad juo teisėtai prekiaujama vienoje ar keliose kitose valstybėse narėse, yra teisėtas.

Sprendimo dėl svarbių visuomenės interesų pagrindimas

Kompetentinga institucija privalo pirmiausia įrodyti, kad sprendimas yra pateisinamas remiantis kuriuo nors iš visuomenės interesų, nustatytų SESV 36 straipsnyje, arba kuriuo nors iš svarbių visuomenės interesų, įtvirtintų ESTT praktikoje. Visuomenės interesai apima viešąją tvarką, visuomenės saugumą ir žmonių bei gyvūnų gyvybės ir sveikatos apsaugą. Pagal ESTT praktiką aplinkos apsauga ir vartotojų apsauga taip pat yra pripažįstama kaip svarbūs visuomenės interesai (žr. 23 konstatuojamąją dalį).

Proporcingumas

Kompetentinga institucija taip pat turi įrodyti, kad jos sprendimas uždrausti arba apriboti prekybą gaminiu atitinka proporcingumo principą, t. y. kad sprendimas yra tinkamas siekiamam tikslui ir neviršija to, kas būtina tam tikslui pasiekti. Pavyzdžiui, būtina išaiškinti, kodėl nėra įmanoma, pvz., apsaugoti aplinkos nuo neigiamo gaminių, kuris yra laikomas kenksmingu aplinkai, poveikio mažiau ribojančiomis priemonėmis nei prekybos gaminiu uždraudimas.

Techniniai ir moksliniai įrodymai

„Techniniai ir moksliniai įrodymai“ reiškia, kad kompetentinga institucija turi nurodyti techninį arba mokslinį pagrindą, kuriuo remiantis ketinama uždrausti prekybą gaminiu. Įrodymai neturėtų būti suprantami kaip teisiniai įrodymai (žr. 21 konstatuojamąją dalį).

Kompetentinga institucija taip pat neprivalo pagrįsti pačios techninės taisyklės. Tačiau privaloma pagrįsti, kodėl tą techninę taisyklę ketinama naudoti kaip teisinį pagrindą uždraudžiant arba apribojant prekybą gaminiu nepaisant to, kad juo teisėtai prekiaujama vienoje ar keliose kitose valstybėse narėse. Tai taikoma ir tais atvejais, kai gaminyje yra draudžiamas įstatymu.

Pranešant apie numatomas naujas taisykles pagal Direktyvą 98/34/EB, privaloma pagrįsti, kodėl yra nustatomos naujos techninės taisyklės. Jei taisyklės nustatymas pagrindžiamas pakankamais įrodymais ir tiksliai, tai kai kuriais atvejais galima panaudoti ir motyvams, kodėl tokia techninė taisykle ketinama remtis atitinkamam gaminiui uždrausti, pagrįsti. Tai įmanoma tais atvejais, kai, pvz., taisyklė yra pagrįsta mokslinių studijų ar tyrimų rezultatais, kuriais įrodyta konkreti gaminių keliami rizika vartotojų saugai arba sveikatai ar tokios rizikos tikimybė.

Kitais atvejais kompetentingai institucijai gali tekti nurodyti pagrindus, kuriais remiantis yra būtina naudoti techninę taisyklę gaminiui uždrausti, kad reikalavimas pagrįsti būtų patenkintas. Taigi, kompetentinga institucija yra atsakinga už tai, kad būtų įrodyta, jog techninę taisyklę būtina taikyti gaminiui. Tačiau tai, kaip užtikrinti atitiktį reikalavimui, priklauso nuo konkretaus atvejo vertinimo.

4.6. Reikiamos informacijos apie gaminį rinkimas

Vadovaujantis Reglamento 4 straipsniu, kompetentinga institucija gali reikalauti, kad ekonominės veiklos vykdytojas pateiktų informaciją apie gaminį, įskaitant informaciją apie teisėtą prekybą gaminiu kitoje valstybėje narėje.

Pagal ESTT įtvirtintą praktiką kompetentinga institucija, tirdama ir vertindama gaminį, privalo atsižvelgti į:

- kilmės valstybės kompetentingos institucijos atliktus patikrinimus;
- kilmės valstybėje akredituotos testavimo arba sertifikavimo kompetentingos institucijos atliktas technines ar mokslines analizes arba laboratorinius testus.

Dėl su konkrečios įstaigos kompetencija susijusių priešasčių kompetentinga institucija neturi teisės atmesti pažymėjimų ar bandymų ataskaitų, kurias išduoda atitikties vertinimo įstaiga, akredituota vykdyti atitikties vertinimo veiklą atitinkamoje srityje pagal Reglamentą (EB) Nr. 765/2008⁴. Tačiau kompetentinga institucija visada gali užsakyti papildomą gaminio bandymą, jei pati apmoka visas su tuo susijusias išlaidas.

4.7. Paspirtinta procedūra

Taikydama Reglamente nustatytą su informavimo ir kitomis teisėmis susijusią procedūrą dėl konkretaus gaminio, kuriuo yra prekiaujama, kompetentinga institucija iš esmės negali reikalauti, kad gaminyt būtų išimtas iš rinkos per pastabų pateikimo laikotarpį (žr. 7 straipsnio 1 dalį ir 24 konstatuojamąją dalį). Kitaip tariant, kompetentinga institucija negali išimti gaminio iš rinkos per ekonominės veiklos vykdytojui suteiktą 20 dienų pastabų pateikimo laikotarpį, kol kompetentinga institucija renka informaciją ir (ar) tiria gaminį. Tačiau tai nereiškia, kad ekonominės veiklos vykdytojas gali teisėtai ir nebaudžiamai prekiauti gaminiu per šį laikotarpį. Kitaip tariant, techninės taisyklės vis tiek yra taikomos per pastabų pateikimo laikotarpį, tačiau tuo metu negalima taikyti pažeidimų procedūrų.

Tačiau kai kuriais atvejais būtina veikti greitai ir nedelsiant uždrausti konkretų gaminį arba pareikalauti jį išimti iš rinkos neužbaigus pastabų pateikimo procedūros ir nepriėmus galutinio sprendimo. Dėl šios priežasties Reglamento 7 straipsnyje numatyta galimybė nedelsiant sustabdyti prekybą gaminiu šiais atvejais:

- jei įprastinėmis naudojimo sąlygomis gaminyt, kuriam netaikoma Bendros gaminių saugos direktyva, kelia rimtą pavojų naudotojų saugai ir sveikatai;
- arba jei gaminio pardavimas apskritai draudžiamas visuomenės dorovės ar visuomenės saugumo sumetimais.

Kompetentinga institucija nedelsdama praneša ekonominės veiklos vykdytojui ir Europos Komisijai apie tokį sustabdymą ir prideda techninį arba mokslinį pagrindimą.

⁴ 2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 765/2008, nustatantis su gaminių prekyba susijusius akreditavimo ir rinkos priežiūros veiksmų reikalavimus ir panaikinant Reglamentą (EEB) Nr. 339/93.

4.8. Prekyba gaminiu, kurio prekybą kompetentinga institucija pagal Reglamentą anksčiau yra uždraudusi arba apribojusi

27 konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad kompetentingai institucijai Reglamente įtvirtinta tvarka priėmus sprendimą uždrausti arba apriboti prekybą konkrečiu gaminiu, nei kompetentinga institucija, nei jokios kitos nacionalinės institucijos neprivalo tos procedūros kartoti, jei ekonominės veiklos vykdytojas vėliau vėl bando prekiauti tuo pačiu gaminiu. Kitaip tariant, tokiais atvejais Reglamente numatytos procedūros netaikomos, ir kompetentingos institucijos gali pateikti ekonominės veiklos vykdytojui ankstesnį sprendimą ir jo pagrindimą bei pareikalauti nedelsiant išimti gaminį iš rinkos.

5. Gaminių kontaktiniai centrai

9 straipsnyje reikalaujama, kad visos valstybės narės savo teritorijose įsteigtų gaminių kontaktinius centrus, kurie ekonominės veiklos vykdytojams ir kitų valstybių narių institucijoms nemokamai teiktų informaciją ir konsultacijas apie jų valstybėje narėje taikomas nacionalines technines taisykles ir reikalavimus konkrečioms gaminių rūšims. Gaminių kontaktiniai centrai taip pat turi teikti informaciją apie valstybės narės teisės aktuose nustatytus išankstinio leidimo reikalavimus. Be to, kontaktiniai centrai teikia kompetentingų institucijų toje valstybėje narėje kontaktinius duomenis ir informaciją apie teisių gynimo priemones, kuriomis galima pasinaudoti, kilus ginčui tarp kompetentingų institucijų ir ekonominės veiklos vykdytojo. Gaminių kontaktiniai centrai taip pat informuoja apie abipusio pripažinimo principą.

Lietuvos gaminių kontaktinis centras nuo 2009 m. gegužės 13 mėn. veikia viešojoje įstaigoje „Versli Lietuva“, kurios biuras yra adresu A. Goštauto g. 40A, Vilnius. Šioje įstaigoje (buvusioje Lietuvos ekonominės plėtros agentūroje) Paslaugų ir gaminių kontaktinis centras (toliau - PGKC) buvo įkurtas įgyvendinant Paslaugų direktyvą bei Reglamentą dėl gaminių abipusio pripažinimo. PGKC interneto svetainės adresas <http://www.verslovartai.lt>.

Vadovaujantis Reglamentu bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. liepos 22 d. nutarimu Nr. 835, kompetentingos institucijos PGKC teikia informaciją apie gaminiams taikomas nacionalines technines taisykles, išankstinio leidimo gaminiui reikalavimus bei priimtas ar planuojamas priimti rinkos ribojimo priemones konkrečioms gaminiams ir sprendimo jas taikyti pagrindimą. Taip pat institucijos informuoja PGKC apie teisių gynimo priemones, jei yra nustatytos kitokios nei įprastos administracinės ginčų nagrinėjimo procedūros.

Valstybių narių gaminių kontaktinių centrų sąrašas pateikiamas šiuo Europos Komisijos interneto svetainės adresu <http://ec.europa.eu/enterprise/intsub/a12/>.

6. Ataskaitos apie Reglamento taikymą teikimas Europos Komisijai

Vadovaudamasis Reglamento 12 straipsniu, kiekviena valstybė narė Europos Komisijai kasmet teikia šio Reglamento taikymo ataskaitą. Ataskaitoje pateikiama informacija apie, *inter alia*, pagal 6 straipsnio 1 dalį išsiųstų rašytinių pranešimų, sprendimų uždrausti prekybą ir išimti iš rinkos ir pan. skaičių bei atitinkamų gaminių rūšis.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. liepos 22 d. nutarimu Nr. 835, PGKC pateikia Ūkio ministerijai Reglamento įgyvendinimo ataskaitos projektą. Už ataskaitos pateikimą Europos Komisijai yra atsakinga Ūkio ministerija.

7. Papildoma informacija

Europos Komisija yra parengusi šiuos informacinius gairių dokumentus:

- Abipusio pripažinimo reglamento 764/2008 taikymas ginklams ir šaunamiesiems ginklams;
- Abipusio pripažinimo reglamento 764/2008 taikymas brangiųjų metalų dirbiniams;
- Direktyvos 98/34/EB ir Abipusio pripažinimo reglamento 764/2008 santykis;
- Abipusio pripažinimo reglamento 764/2008 taikymas maisto papildams;
- Direktyvos 2001/95/EB (Bendros gaminių saugos direktyvos) ir Abipusio pripažinimo reglamento 764/2008 santykis;
- Abipusio pripažinimo reglamento 764/2008 taikymas neteisėtoms narkotinės ir psichiką veikiančioms medžiagoms.

Gairių dokumentai pateikiami šiuo Europos Komisijos interneto svetainės adresu:

http://ec.europa.eu/enterprise/regulation/goods/mutrec_en.htm.

1 PRIEDAS. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika

I. Pagrindimas svarbiais visuomenės interesais

SESV 34 straipsnio neatitinkanti nacionalinė taisyklė arba priemonė turi būti pateisinama remiantis SESV 36 straipsnyje nustatytais pagrindais arba kuriuo nors iš svarbių visuomenės interesų, kurie yra pripažinti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) praktikoje. Ši sąvoka nuolat plėtojama ir dėl to ESTT gali pripažinti naujus svarbius visuomenės interesus. Iš esmės valstybė narė, nustatydamą nacionalinę taisyklę arba priemonę, negali remtis vien ekonominėmis priežastimis. Taip pat ESTT nėra pripažinęs ir kitų pagrindų, pavyzdžiui, vartotojų apsaugos valstybėse narėse (žr. „Alpine Investment“ bylą C-384/93).

Be to, taisyklė negali būti pateisinama svarbiais visuomenės interesais, jei gaminiams taikomi dinamiški Sąjungos teisės aktai (žr., pvz., „Lomas“ bylą C-5/96).

ESTT pripažintų svarbių visuomenės interesų pavyzdžiai:

- vartotojų apsauga;
- aplinkos apsauga;
- gyvūnų gerovė;
- viešoji tvarka;
- socialiniai ir politiniai tikslai;
- paslaugų gavėjų apsauga;
- darbuotojų apsauga;
- nesąžiningos konkurencijos prevencija;
- eismo saugumas.

Vartotojų apsauga

Keliose bylose ESTT pripažino vartotojų apsaugą svarbiu visuomenės interesu ir išsamiai išnagrinėjo taisyklių atitiktį proporcingumo principui. ESTT aiškinosi, ar nacionalinė taisyklė, kuria siekiama apsaugoti vartotojus, yra tinkama tam tikslui pasiekti ir mažiausiai ribojanti, siekiant to tikslo.

Pavyzdžiui, keliose bylose ESTT konstatavo, kad vartotojų apsauga grindžiamos nacionalinės taisyklės buvo neteisėtos, nes vartotojus buvo galima apsaugoti žymint gaminius etiketėmis. Tokiu atveju ESTT draudimo prekiauti gaminiu nelaiko pagrįstu:

- „Cassis de Dijon“ byloje (C-120/78) ESTT konstatavo, kad Vokietijos draudimas prekiauti likeriu, kurio alkoholio koncentracija yra mažesnė nei 25 proc., buvo neteisėtas. Pakankama vartotojų apsauga būtų užtikrinama alkoholio koncentracijos procentus pažymėjus butelio etiketėje.

-
- „Van der Veldt“ byloje (C-17/93) ESTT priėjo prie išvados, kad Belgijos draudimas prekiauti duona, kurioje yra daugiau nei 2 proc. druskos, buvo neteisėtas. ESTT nuomone, pakaktų reikalavimo duonos žymėjimo etiketėse nurodyti druskos kiekį.

Vertindamas, ar nacionalinė taisyklė yra būtina, ESTT atsižvelgia į „vidutinio vartotojo, kuris yra pakankamai gerai informuotas, pastabus ir atsargus, numanomus lūkesčius“ (iš bylos C-210/96).

- „Clinique“ byloje (C-315/92) ESTT pripažino Vokietijos reikalavimą, kad visi „Clinique“ kosmetikos gaminiai būtų parduodami pavadinimu „Liniq“, neteisėtu. Vokietija įrodinėjo, kad šis reikalavimas buvo būtinas siekiant išvengti vartotojų klaidinimo, nes jiems gali atrodyti, kad „Clinique“ pavadinimo gaminiai turi gydomąjį poveikį. Šiuos argumentus ESTT atmetė, kadangi kitoje valstybėje narėje vartotojai dėl šio pavadinimo nebuvo klaidinami ir šie gaminiai paprastai yra parduodami universalinėse parduotuvėse.

Aplinkos apsauga

ESTT pripažino, kad aplinkos apsauga yra esminis Sąjungos uždavinys:

- Byloje dėl automobilių techninės būklės apžiūros (C-297/05) ESTT konstatavo, kad „neginčijama, jog saugumas keliuose bei aplinkos apsauga yra privalomieji bendrojo intereso pagrindai, galintys pateisinti laisvo prekių judėjimo kliūtį“ (77 p.). ESTT nagrinėjo Olandijos teisės aktų reikalavimą, kad senesnėms kaip trejų metų transporto priemonėms, kurios anksčiau buvo registruotos kitose valstybėse narėse, prieš registruojant Nyderlanduose, turi būti atlikta techninės būklės apžiūra.
- „Toolex Alpha“ byloje (C-473/98) ESTT pripažino, kad Švedijos draudimas naudoti cheminę medžiagą trichloretileną gali būti pateisinamas, siekiant apsaugoti aplinką, žmonių sveikatą ir gyvybę. Atsižvelgiant į naujausius medicinos tyrimus ir dėl to, jog sunku nustatyti ribą, kurią viršijus iškiltų didelė rizika, šis draudimas buvo pripažintas proporcingas (45 p.).
- Talpų perdirbimo byloje (C-302/86) ESTT priėmė sprendimą, kad Danijos butelių perdirbimo sistema galėtų būti pateisinama aplinkos apsaugos tikslais. ESTT nustatė, kad reikalavimas alų ir nealkoholinius gėrimus parduoti perdirbamose talpose bei importuotojams ir gamintojams sukurti tuščių talpų surinkimo sistemą buvo būtinas dėl aplinkos apsaugos. Tačiau reikalavimas gauti išankstinį Danijos institucijų leidimą ir kiekvienais metais parduoti tik tam tikrą gėrimų kiekį nepatvirtintose talpose buvo neproporcingas ir todėl neteisėtas.

Visuomenės sveikata

ESTT pripažino, kad tarp SESV 36 straipsnyje išvardytų svarbiausių visuomenės interesų žmonių sveikatos ir gyvybės apsauga yra svarbiausias (pavyzdžiui, „Eurim-Pharm“ byla C-320/93). Dėl šios priežasties valstybės narės gali naudotis vertinimo laisve, nustatydamos savo piliečių apsaugos lygį, atsižvelgti į įprastinę gyventojų mitybą ir bendrą sveikatos apsaugos lygį toje valstybėje narėje.

Tačiau ESTT reikalauja, kad valstybės narės įrodytų, jog egzistuoja reali rizika sveikatai, dėl kurios galima pateisinti nacionalines taisykles, kuriomis uždraudžiama arba apribojama prekyba tam tikru gaminiu. ESTT suformavo ir vadinamąjį atsargumo principą, kuris reiškia, kad esant didelių mokslinių abejonių dėl konkretaus gaminio sukeltos rizikos sveikatai, valstybės narės gali imtis

apsaugos priemonių, nelaukdamos, kol bus nustatyta, kokia yra rizika (pvz., byla „Sandoz“ C-174/82).

- Byloje dėl Vokietijos draudimo aluje naudoti maisto priedus, vadinamus „reinheitsgebot“, (byla C-178/84) ESTT pripažino taisykles neteisėtomis dėl to, kad priedai rizikos sveikatai nekėlė. ESTT sprendime rėmėsi tarptautiniais moksliniais tyrimais, Bendrijos maisto mokslinio komiteto išvadamis ir Jungtinių Tautų bei Pasaulio sveikatos organizacijos Maisto kodeksu. Be to, ESTT konstatavo, kad Vokietijos politika buvo nenuosekli, nes kituose gėrimuose priedai nebuvo draudžiami.
- Danijos byloje dėl vitaminų (C-192/01) ESTT pripažino, kad Danijos sprendimas uždrausti pardavinėti vitaminais ir mineralais papildytus maisto produktus buvo neproporcingas, nes draudimas buvo nustatytas visiems vitaminams ir mineralams nepaisant to, ar jie buvo kenksmingi sveikatai. ESTT pareiškė, jog Danijos nurodyta priežastimi, kad įrodymais nėra patvirtinta, jog Danijos gyventojams būtini tokie maisto produktai, draudimas parduoti praturtintus produktus negali būti pateisinamas.

II. Proporcingumas

Ir tais atvejais, kai nacionalinė taisyklė arba priemonė yra pateisinama SESV 36 straipsnyje įtvirtintais interesais, ir tuomet, kai taisyklė arba priemonė yra pateisinama dėl kitų svarbiausių visuomenės interesų, tokia taisyklė arba priemonė turi būti tinkama tokiam tikslui pasiekti ir neviršyti to, kas būtina tam tikslui pasiekti (proporcingumo principas). Valstybės narės privalo pagrįsti, kad atitinkama taisyklė yra proporcinga.

Proporcingumo testą sudaro dvi dalys:

- Taisyklė turi būti tinkama tikslui pasiekti. Tai reiškia, kad tikslas ir priemonės turi būti susiję. Atitinkamai tarp taisyklės ir jos paskirties turi būti ryšys.
- Taisyklė turi būti būtina. Tai reiškia, kad taisyklė neturi būti labiau ribojanti, nei būtina tikslui pasiekti. ESTT užtikrina interesų, kuriems turi įtakos taisyklė, pusiausvyrą, pvz., gamintojų interesų ir taisyklės tikslo, kaip antai, žmonių sveikatos apsaugos, pusiausvyrą.

Pavyzdžiui, byloje C-297/05 ESTT pripažino, kad eismo saugumu ir aplinkos apsauga galima pateisinti nacionalinius reikalavimus, kuriais sudaromos kliūtys laisvam prekių judėjimui. Tačiau ETT taip pat pabrėžė, jog teisės aktai turi būti proporcingi. Tai reiškia, kad valstybė narė turi įrodyti, kad teisės aktas yra proporcingas siekiamam tikslui (78 p.). Jei panašaus rezultato galima pasiekti mažiau ribojančiomis priemonėmis, toks teisės aktas nėra proporcingas.

Olandijos teisės aktų reikalavimas, kad senesnėms kaip trejų metų transporto priemonėms, kurios anksčiau buvo registruotos kitose valstybėse narėse, prieš registruojant jas Nyderlanduose, turi būti atlikta techninės būklės apžiūra, ESTT pripažintas pažeidžiantis SESV 34 ir 36 straipsnius. Panašus rezultatas galėtų būti pasiektas mažiau ribojančiomis priemonėmis, pavyzdžiui, kitoje valstybėje narėje išduotų įrodymų, kad buvo atlikta techninė jos teritorijoje registruotos transporto priemonės apžiūra, pripažinimu ir Nyderlandų muitinės institucijoms bendradarbiaujant su kitų valstybių narių muitinėmis ir keičiantis informacija (79 p.).

Paminėtina ir Danijos byla dėl vitaminų (C-192/01), susijusi su bendru Danijos draudimu papildyti maisto produktus vitaminais ir mineralais. Danija įrodinėjo, kad draudimas buvo pateisinamas visuomenės sveikatos apsaugos sumetimais ir rėmėsi mokslinėmis studijomis, įrodančiomis žalingą

vitaminų poveikį. Danija taip pat tvirtino, kad, remiantis ESTT praktika, valstybės narės neturi įrodinėti konkrečios rizikos, nes tai praktiškai nėra įmanoma. Turėtų būti pakankama įrodyti, kad mitybos požiūriu nėra būtina papildyti maisto produktus vitaminais ir mineralais.

Tačiau ESTT konstatavo, kad Danijos draudimas buvo neproporcingas, kadangi juo sistemingai draudžiama prekiauti visais maisto produktais, kurie yra papildyti vitaminais ir mineralais, neatsižvelgiant į skirtingus vitaminus ir mineralus ar rizikos, kurią papildymas gali sukelti žmonių sveikatai, lygį (55 p.).

ESTT byloje C-110/05 padarė šią išvadą dėl valstybės narės pareigos įrodyti, kad nacionalinė priemonė yra būtina apsaugoti svarbiausius visuomenės interesus:

„Nors tiesa, kad valstybė narė, kuri pateisindama laisvo prekių judėjimo kliūtį remiasi privalomu reikalavimu, turi įrodyti, kad jos teisės aktai buvo tinkami ir reikalingi įgyvendinti siekiamą teisėtą tikslą, vis dėlto šitokiai valstybei narei tenkanti įrodinėjimo pareiga negali būti tokia didelė, kad apimtų pareigą aiškiai įrodyti, jog tomis pačiomis sąlygomis nebuvo jokios kitos galimos priemonės įgyvendinti šį tikslą“ (žr. analogišką bylą C-157/94, Europos Komisija v Nyderlandai [1997] ECR I 5699, 58 p.) (66 p.).

III. Techninė ir mokslinė dokumentacija (įrodinėjimo pareiga)

Remiantis ESTT praktika, laisvo prekių judėjimo išimtis gali būti pateisinama tik SESV 36 straipsnyje nustatytų interesų apsauga arba kitomis svarbiausių visuomenės interesų priežastimis, kurias ESTT pripažįsta, jei nacionalinės kompetentingos institucijos gali įrodyti, kad išimtis yra būtina vienam ar keliems minėtiems interesams apsaugoti.

Byloje ATRAL C-14/02 ESTT nagrinėjo klausimus, susijusius su Prancūzijoje pagamintų apsaugos sistemų prekyba. ESTT konstatavo:

„Būtent valstybė narė, kuri tvirtina pagrįstai apribojusi laisvą prekių judėjimą, turi konkrečiai įrodyti, kad yra su visuomenės interesais susijęs pagrindas, kad būtinas atitinkamas apribojimas ir kad tas apribojimas yra proporcingas siekiamam tikslui.“ (69 p.).

Byloje C-192/01, susijusioje su vitaminais ir mineralais papildytiems maisto produktams Danijos nustatytu apribojimu (žr. tai, kas išdėstyta pirmiau), ESTT pareiškė:

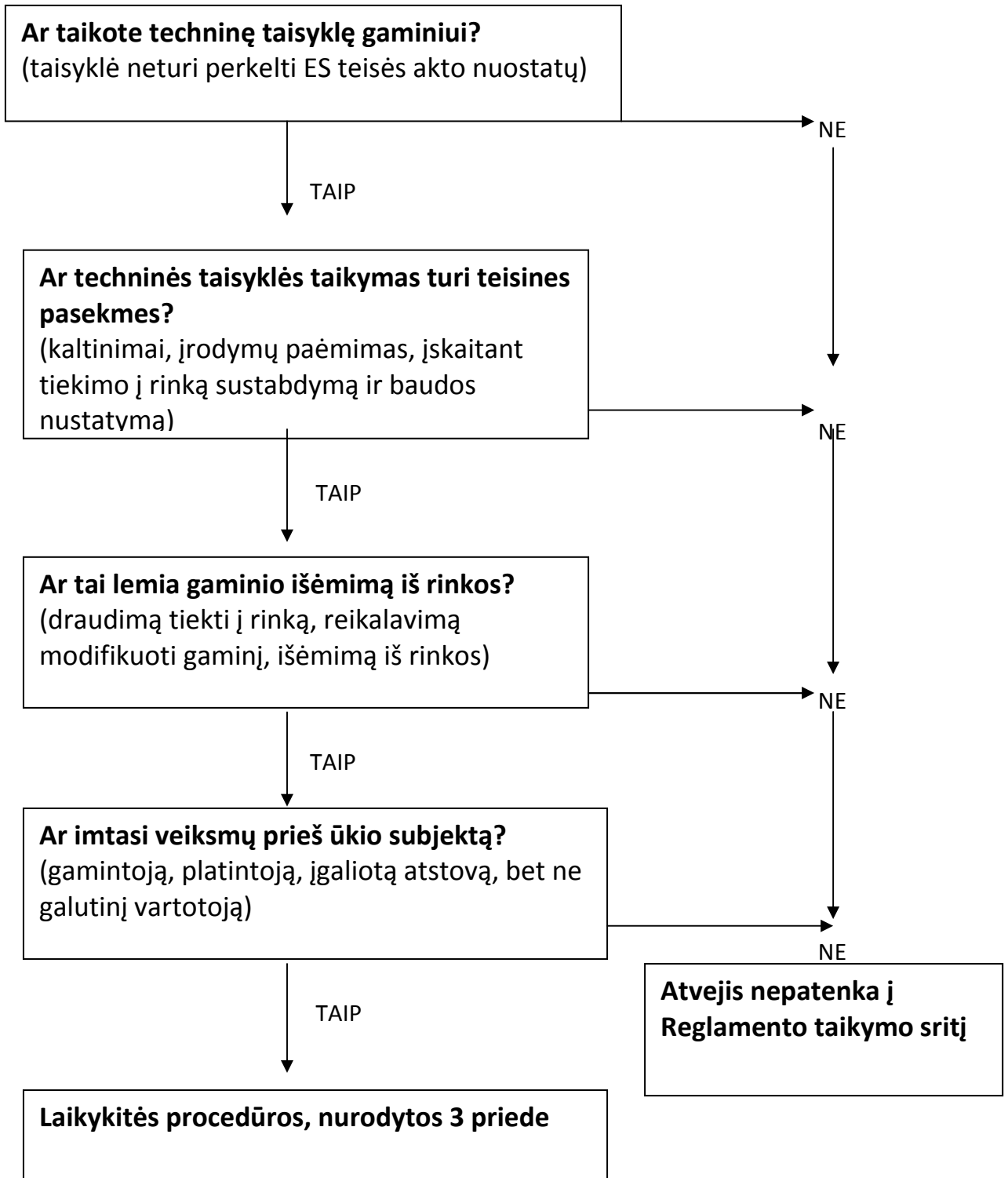
„Sprendimas uždrausti prekybą, kuris iš tiesų sudaro didžiausią kliūtį prekiauti gaminiais, kurie yra teisėtai pagaminti ir parduodami kitose valstybėse narėse, gali būti priimtas tik tuo atveju, jei reali rizika visuomenės sveikatai yra pakankamai pagrįsta remiantis naujausiais moksliniais duomenimis, kurie yra prieinami tokio sprendimo priėmimo dieną. Tokiomis aplinkybėmis atlikdama rizikos vertinimą, valstybė narė turi įvertinti neigiamo poveikio, kurį, maisto produktus papildžius tam tikromis maistinėmis medžiagomis, gali turėti žmonių sveikatai tikimybę ir galimų padarinių sunkumą.“ (48 p.).

Be to, ESTT pažymėjo, kad „aišku, kad taip vertinant riziką, gali paaiškėti, kad realios rizikos žmonių sveikatai buvimas ar jos apimtis yra neaiški moksliniu požiūriu. Tokiomis aplinkybėmis būtina pripažinti, kad valstybė narė, vadovaudamasi atsargumo principu, gali imtis apsaugos priemonių nelaukdama, kol tokios rizikos realumas ir sunkumas bus galutinai įrodytas.... Tačiau vertinant riziką negalima remtis vien hipotetinėmis prielaidomis.“ (49 p.). „...Tinkamas atsargumo principo taikymas suponuoja būtinybę pirmiausia nustatyti galbūt neigiamas siūlomų papildomų maistinių medžiagų pasekmes sveikatai ir, antra, atlikti išsamų rizikos sveikatai įvertinimą, remiantis pačiais patikimiausiais turimais moksliniais duomenimis ir naujausiais mokslinių tyrimų rezultatais“ (51 p.).

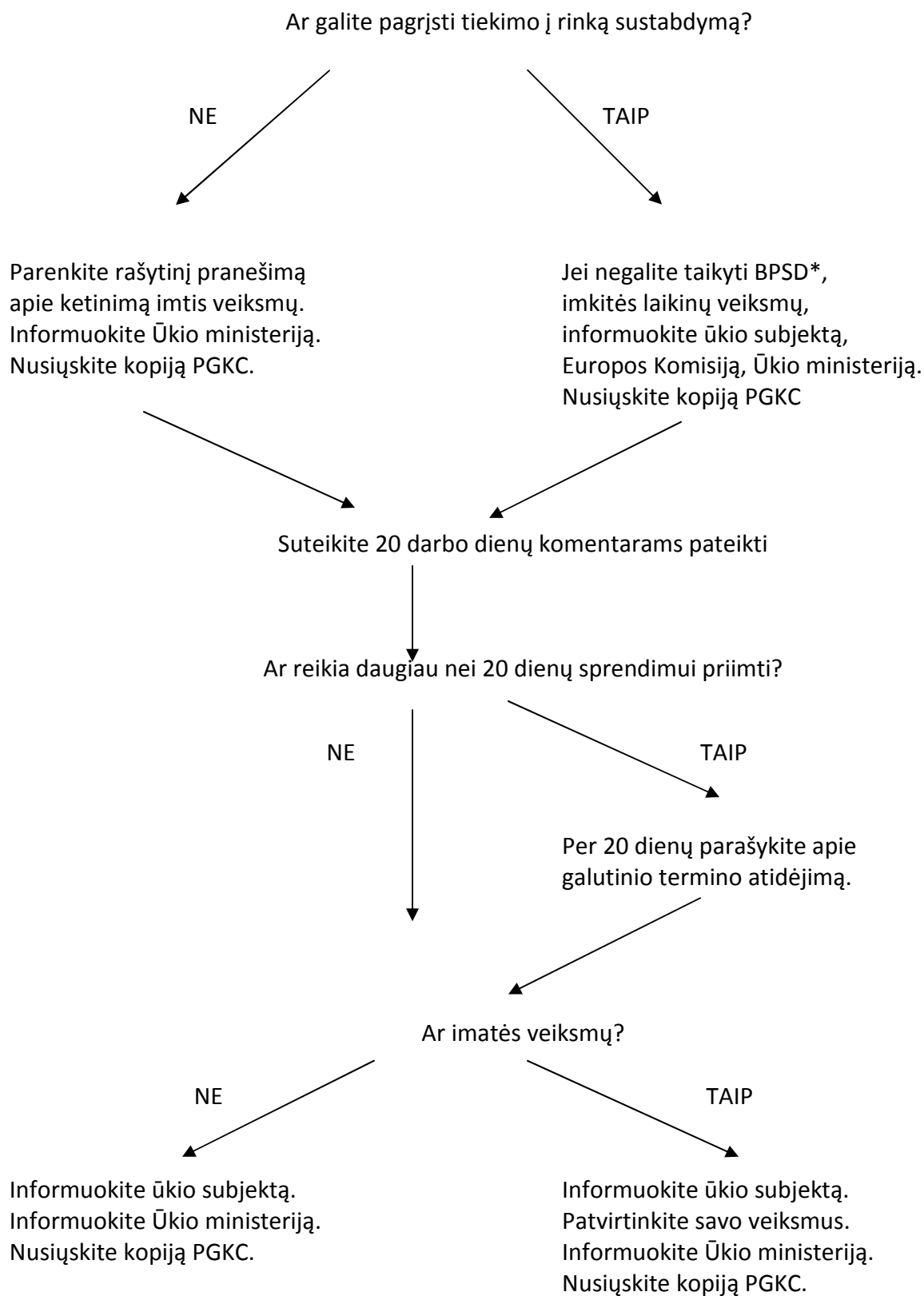
„Kai tariamos rizikos buvimo ar apimties neįmanoma pakankamai aiškiai nustatyti dėl nepakankamų, negalutinių ar netikslų atliktų studijų rezultatų, tačiau realios žalos visuomenės sveikatai tikimybė išlieka, jei rizika materializuotųsi, ribojančių priemonių taikymas yra pateisinamas atsargumo principu...“ (52 p.).

Apibendrinant pažymėtina, kad esant mokslinių abejonių dėl gaminio keliamos rizikos sveikatai, ESTT gali remtis atsargumo principo argumentais. Tačiau šioje byloje ESTT pripažino, kad Danijos draudimas nebuvo proporcingas.

2 PRIEDAS. Kada turi būti taikomas Reglamentas dėl gaminių abipusio pripažinimo?

3 PRIEDAS. Procedūra, reikalaujanti imtis veiksmų

*BPSD - Bendros gaminių saugos direktyva

Šios gairės parengtos remiantis Danijos Įmonių ir statybos institucijos parengtu vadovu ir Jungtinės Karalystės Verslo, inovacijų ir įgūdžių departamento parengtu vadovu.

Gaires rengė Lietuvos Respublikos ūkio ministerija ir VšĮ „Versli Lietuva“.

Kontaktai:

Lietuvos Respublikos ūkio ministerija

Ūkio ir ES politikos departamentas

ES vidaus rinkos skyrius

Tel. +370 5 262 6917

http://www.ukmin.lt/lt/veikla/veiklos_sritys/es_vidaus_rinka/prekes/

Viešoji įstaiga „Versli Lietuva“

Verslumo departamentas

Paslaugų ir gaminių kontaktinis centras

Tel.: +370 5 219 4342

www.verslovertai.lt

pgkc@verslilietuva.lt
